Nordslesvig i 1888.

Af Gustav Johannsen.

Saa gik da Aaret 1888 til sine Fædre, nu tilhører det Historien. Her i Sønderjylland, dette paa Sagn og Syner saa vidunderlig rige Land, havde man ventet, at Aaret 1888 vilde medføre store Verdensbegivenheder, der ogsaa for det trofaste sønderjydske Folk skulde faa vidtrækkende Betydning. De store Begivenheder udeblev jo heller ikke, men hvad man af Hjertet havde haabet, hvad man fra Aar til Aar havde ventet paa, hvad man spejdede efter ved Solopgang og inderlig bad om ved Solnedgang, det var dog ikke gaaet i Opfyldelse. Haabet forblev dog det trofaste Folks urokkelige Ejendom, med løftet Hoved skred det frem over de brudte Haab, der blinkede jo allerede et nyt i dets Øje, som strax fik Glans fra det Høje.

1888 var for Nordslesvigerne et Trængslens og Prøvelsens Aar, ligesom saa mange, der gik forud for det. Det kronede Hoved, under hvis Herredømme Nordslesvigerne imod deres Vilje havde staaet i femogtyve Aar, den alderstegne Konge af Preussen og Kejser af Tyskland, Wilhelm den Første, lagde sig til Hvile hos sine Fædre den 9. Marts 1888. Hans Død formaaede ikke at vække Sorg hos den danske Befolkning i Nordslesvig; han havde ikke forstaaet og maaske aldrig tænkt paa at vinde denne Befolkning, der i ham kun saa Erobreren, den Haand, der med Magt

havde revet de danske Sønderjyder ud af deres kære Forbindelse med det dyrebare, gamle Fædreland, og ved Hjælp af Kanoner og Bajonetter taget Ædelstenen Sønderjylland ud af den danske Krone og med haard Haand føjet den ind i sin egen. Den nordslesvigske Befolkning havde aldrig naaet at faa ham i Tale; hver Gang dens udkaarne Mænd vilde nærme sig ham, for at forebringe ham det lidende Folks Klager og Ønsker, naaede de ikkun til Dørtærskelen. Aldrig stod nogen dansk Nordslesviger Øje til Øje med denne Hersker. Hvad Under da, at der ikke lød Klagelyd i Nordslesvig ved Budskabet om Kejser Wilhelm den Førstes Død!

Nordslesvigerne saa spejdende ud imod den ny Hersker, der nu skulde overtage Styret i det tyske Rige. Midt i Vinterens Strængthed ilede Kejser Wilhelms Arvtager fra det smilende, milde Italien, hvor han opholdt sig for sin Sundheds Skyld, til sit Riges Hovedstad. Hans Øje var mildt som det Lands Klima, hvorfra han kom, men det var tillige svagt og usikkert, thi Dødens iskolde Haand havde rørt ved den fredkære, rettænkende Kejser Friedrich den Tredje. Et smukt og indholdsrigt Ord fra Kejser Friedrich til hans Folk vakte ogsaa i Nordslesvig Haab om i ham at have fundet den Mand, der vilde øve Retfærdighed selv imod en saa lille Gren af en fremmed Folkestamme, som Nordslesvigerne. Man mindedes, at der om ham var fortalt, at han under et Besøg i Danmarks Hovedstad havde sagt til Dankongen, at det gjorde ham ondt, at han ikke bragte Nordslesvig med. Det evig unge Haab gjorde atter sin Virkning. Udtalt af nogle enkelte, sluttede strax hele Befolkningen sig sammen i den Tanke, at sende Talsmænd til Kejser Friedrich med Bøn om at mindes, hvad der en

Gang var lovet Nordslesvigerne, og med Anmodning om at opfylde dette Løfte. Den snigende Sygdom, der hvert Øjeblik rystede den før saa kæmpestærke Skikkelse saaledes, at kun hans Allernærmeste og Rigets højeste Tjenere fik Lov til at tale med ham, forhindrede Udførelsen af den paatænkte Henvendelse. Saa fandt den nordslesvigske Kvinde en Udvej: naar nordslesvigske Mænd ikke kunde gaa til Kejseren, saa kunde nordslesvigske Kvinder dog gaa til den ophøjede Kvinde, der stod ved den dødssyge Kejsers Leje og plejede ham med en Omhu, der var et lysende Exempel for alle brave Kvinder. En enkelt Kvinde havde fattet Tanken, og strax vare alle med. Kvinderne vilde bede anderledes end Mændene, deres Bøn skulde ikklædes en anden Form, men Hovedindholdet skulde være det samme. Denne smukke Tanke kom dog heller ikke til Udførelse, dels paa Grund af Kejserens tiltagende Svaghed, der optog hans høje Gemalinde saa aldeles, at ogsaa hun kun modtog de Allernærmeste, dels paa Grund af en mindre heldig offentlig Fremdragen af Sagen. Allerede den 15de Juni døde Kejser Friedrich den Tredje, og nu brast ogsaa Nordslesvigerne Haab om Frelse fra den Side.

Willhelm den Anden besteg sine Fædres Trone, og hans Ungdom og Sindsretning var ikke skikkaet til at lede Nordslesvigerne Tanker i samme Retning, som under Faderen. Nu maatte man indrette sig paa en anden Maade, mente man. At Willhelm den Anden under sine Besøg i Juli Maaned ved de nordiske Hoffer ikke kunde undgaa at blive mindet om, at der endnu fra Bedstefaderens Tid var et aabent Saar i det yderste Norden af hans Rige, var jo kun naturligt, og det mangler heller ikke paa Tegn i den Retning. Da han vendte tilbage fra sin Uden-

landsrejse over Kiel, tænkte Nordslesvigerne paa ved en Deputation ogsaa at minde ham om Løftet fra Bedstefaderens Tid. Men Kejseren havde beordret, at Rejsen skulde fortsættes umiddelbar efter Landstigningen, thi hans unge Hustru, der under hans Fraværelse havde skænket ham en Søn, ventede ham. Det kunde derfor ikke tænkes, at en nordslesvigsk Deputation vilde faa Foretræde hos Kejseren, hvorfor man opgav Rejsen til Kiel.

Nordslesvigerne havde allerede ved Aarets Begyndelse, endnu forinden Kejser Wilhelm den Førstes Død, ladet Budstikken gaa, og Budskabet lød:

„Slutter Kreds og staar fast, alle danske Mænd.“

Paa et stort Møde i Vojens af danske Mænd fra alle Nordslesvigs Egne stiftedes den 10de Juli en politisk Forening, der fik Navn af „Vælgerforening for Nordslesvig“. Foreningens Formaal er, ved alle Valg, det være sig Kommunalvalg, kirkelige Valg, Valg til Landdagen eller Rigsdagen, at formaa enhver dansk Mand til at gøre Brug af sin Ret som Statsborger. Samtidig skal den være en Repræsentation for den danske Befolkning, til hvilken dennes Repræsentanter kunne støtte sig, og med hvis Bestyrelse de i vigtige Tilfælde kunne pleje Raad og Underhandling. I Løbet af et halvt Aar vandt denne Forening en saadan Tilslutning, at den ved Aarets Udløb allerede talte cirka 2000 Medlemmer, hvoriblandt flere hundrede Tillidsmænd rundt omkring i hele Nordslesvig. Den arbejder indenfor de af Loven satte Grænser, derfor er dens Optræden saa frejdig og sikker.

Baade i den preussiske Landdag og i den tyske Rigsdag søgte Nordslesvigernes Repræsentanter at tale deres Vælgeres Sag for det tyske Folk og den tyske Regering.

Deres Klager bleve ikke ubemærkede, men direkte Resultater kan ikke opvises, thi endnu følger Majoriteten i Rigsdag og Landdag det Princip, at de erobrede fremmede Nationaliteter skal germaniseres og paa den Maade efterhaanden forsvinde. I Landdagen vedtoges en ny Provins- og Kredsordning for Holsten og Slesvig, som indeholder saadanne Undtagelsesbestemmelser for de nordslesvigske Kredse, at den danske Befolkning aldeles udelukkes fra Provinslanddagen og er stillet i Mindretal i Kredsdagene. Hidtil havde det danske Nordslesvig sendt tre Repræsentanter til Provinslanddagen og været i Majoritet i Kredsdagene for Haderslev, Aabenraa og Sønderborg Kredse.

I flere Aar havde der været Uoverensstemmelse i den Maade, hvorpaa Repræsentanterne for 1ste og 2den slesvigske Valgkreds til den preussiske Landdag optraadte i denne lovgivende Forsamling. Hans Lassen, der repræsenterede 2den Kreds, havde aflagt Eden paa Forfatningen, taget Del i Forhandlingerne og udøvet den Ret, hans Mandat gav ham til at tale Nordslesvigernes Sag der. Første Kreds' Repræsentant A. D. Hørlück havde derimod nægtet at aflægge Eden paa den preussiske Forfatning og fulgt det af H. A. Krüger fastholdte saakaldte Proteststade. I 1888 skulde der atter vælges til den preussiske Landdag, og denne Gang for en Periode af fem Aar. Ved et Prøvevalg i første Kreds stemte Flertallet af Valgmændene for, at der skulde vælges en Mand, der ligesom Hans Lassen vilde indtage sin Plads i Landdagen, og enstemmig valgte man derpaa Rigsdagsmand Gustav Johannsen til tillige at være Landdagsmand for 1ste slesvigske Valgkreds. Nu var der atter fuldstændig Overensstemmelse imellem de to

Kredse, men det var dog ikke en Forandring i nationale Anskuelser eller en Slaaen af paa nationale Krav, men blot en Forandring i Maaden at kæmpe paa, hvorom man i 1ste Kreds havde opnaaet Enighed.

Landdagsvalgene i 1888 afgave paany Bevis for, at Nordslesvigerne endnu altid ere paa Pletten, naar det gælder; med overvældende Majoritet valgtes de to danske Landdagsmænd i 1ste og 2den Kreds. I Flensborg og Tønder Kredse vare Danskerne ligeledes flinke og valgte danske Valgmænd selv paa enkelte Steder, hvor man tidligere havde valgt tysksindede.

Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig arbejdede med Ihærdighed og Held, de allerede bestaaende Bogsamlinger rundt omkring i Nordslesvig fuldstændiggjordes, nye oprettedes og forskellige Foredragsforeninger støttedes.

Foreningslivet pulserede meget stærkt, hvorved der paa forskellige Omraader ligesom synes at være skabt større Liv og Virksomhed, men det var dog navnlig de paa nationalt Grundlag hvilende og de for den store Almenheds Vel virkende Foreninger, blandt de sidste særlig de nordslesvigske danske Landboforeninger, hvis Virksomhed mærkedes bedst.

En stor og maaske den bedste Støtte i den nationale Kamp ydede den hjemlige danske Presse, der ledes med Dygtighed og Alvor, og hvis Uforfærdethed er saa stor-slaaet, at ingen Fare og intet Offer synes den for stor i Kampen for Nordslesvigs retfærdige Sag. Fængsel, Penge-mulkter og idelige Anklager høre til Dagsordenen for de Mænd, der lede denne Presse, thi den preussiske offentlige Anklager og hans Medhjælpere ere altid parate til at

tage fat, saasnart de tro, at en eller anden Paragraf i Presse- eller Straffeloven kan anvendes imod den nordslesvigske danske Presse eller dens Mænd. Befolkningen viste ogsaa i 1888, at den paaskønner Pressens Betydning, og de enkelte Blade vandt hver for sig nye Holdere, saa det tør paastaas, at aldrig blev der i Nordslesvig holdt saa mange danske Blade og læst saa meget som et Kvart Sekel efter Ulykkesaaret 1864.

Den nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling drog Nordslesvigerne i tusindvis til Danmarks Hovedstad, og med Glæde over det sete og Fryd over den mødte Sympathi, vendte de tilbage til den daglige Dont og til den nationale Kamp. Styrket ved Overbevisningen om, at det Folk, Sønderjyderne ere et Led af, besidder Energi og Kraft til at holde sig paa Højde med hvilket som helst Kulturfolk, følte de hjemvendte Kraften, Modet og Viljen til at være og forblive sig selv voxe, hvor truende Modstanderne end traadte op ved Aarets Slutning.

I Aaret 1871 udkom en Forordning fra den slesvigske Regering, hvorefter der i de nordslesvigske Almueskoler skulde gives ugentlig sex Timer Undervisning i det tyske Sprog, „ene og alene for at tilfredsstille en efterviselig Trang hos den dansktalende Befolkning, der uden Kendskab til og uden Færdighed i Brugen af det tyske Sprog ikke er i Stand til at blive tilbørlig delagtig i de Velsignelser og Fordele, som Handel og Vandel og Fællesfædrelandets aandelige Liv byde.“ Det var den holstenskdanske Godsejer, daværende Overpræsident v. Scheel-Plessen, der saa glat motiverede dette første Skridt til Fortyskningen af de nordslesvigske Almueskoler. Han vidste, hvorledes man før 1864 fra tysk Side havde klaget

over det danske Sprogreskript af 1851, og hvorledes Ty-skerne havde svoret paa, at det ikke nogensinde kunde ske for „das Volk der Denker“, „Verdens første Kulturfolk“, blot tilnærmelsesvis at handle ligesom Danskerne i Mellem-slesvig. Derfor hans fremtrædende Medlidenhed med de ikke tysktalende Nordslesvigere, hans rørende Omsorg for, at disse Stakler fik tilbørlig Del i de „Velsignelser og For-dele, som i Handel og Vandel ja ogsaa i det aandelige Liv følge med Færdigheden i det tyske Sprog“, og der-for i samme Motivering den højtidelige Forsikring, „at den ny Ordning aldeles ikke var rettet imod Vedkommendes Nationalitet og Modersmaal.“ — „Saa snakke de Ræve for de Gæs“. — Det næste Skridt skete allerede syv Aar efter, nemlig i Aaret 1878. En ny Regeringsforordning fastsatte, at der herefter skulde gives syv Timer ugentlig Undervisning i Tysk, foruden syv Timer Undervisning i for-skellige Fag paa Tysk. Denne Gang fandt man sig ikke foranlediget til nærmere at forklare den ny Forordning, en kort Henvi-sning til Forretnings-sproget holdt man for tilstrækkelig. Og saa kom det tredje Skridt ved Slutningen af Aaret 1888.

Otte Dage før Jul udstedte Overpræsidenten for Hol-sten og Slesvig en Bekendtgørelse, hvorefter der med Sommerhalvaaret 1889 skal indføres udelukkende tysk Skoleundervisning med Undtagelse af ugentlig fire Timer i Religion i alle nordslesvigske Almueskoler. Denne „Jule-gave“ vakte naturligvis stor Harme over hele Nordslesvig og Befolkningen viser et overordentligt Sammenhold i Be-kæmpelsen af dette ny Skridt til Modersmaalets Under-trykkelse. Alle føle, at det nu mere end nogensinde gælder om, at Enhver gør sin Pligt, saa de kommende Slægter

ikke skulle findes som sproglig forkrøblede og national
vanslægtede Efterkommere af en for Tiden kraftig og i
alle Maader levedygtig Stamme. Enhver føler, at

„Faren nu vejer hver Evne, som han ejer,“
men trøster sig med:

„Jo større Sag, des tyngere Tag, men desto større Sejr!“
End lever den Gamle af Dage!